చీకటి

'ఇదుగో మాట ఒకసారిట్టా వొచ్చిపో...'

పిలుపువిని ఒక్కసారి పక్కకు తిరిగి చూసి అంతలోనే తల తిప్పుకుని నడిచిపోయాడు ఆ వ్యక్తి.

ఉదయం ... తొమ్మిది గంటలవేళ ... ఎండ చిట చిట లాడు తున్నది. తెల్లవారుతూనే సూర్యుడు కోటికోట్ల పదునైన కత్తులు తిప్పుతూ ఉదయించాడు. పొద్దెక్కే కొద్దీ ఎండలో వేడీవాడీ ఎక్కువై భరించ శక్యం కాకుండా ఉంది. నిరంకుశుడైన పరిపాలకుడిలా సూర్యుడు ధుమ ధుమలాడుతూ ఈ సమస్త ప్రపంచాన్నీ రోస్ట్ చేసేస్తున్నాడు ఆకాశంలో ఎక్కడా మబ్బు తునకలేదు, గాలి అలిగి బిగించుకు కూర్చున్నది.

"అబ్బబ్బ! ఈ ఎండలేమిటో ఎన్నడూ ఎరగం... తపన పుడు తున్నది..." అన్నది సావిత్రి.

"ఇట్టాటి ఎండలు చాలా చూశాన్నేను." అని వూరుకుంది పక్క గుడిసె గుమ్మంలో నిలబడివున్న వరాలు.

అంతలో మళ్ళీ ఎవరో వీధిన పోతూవుంటే "ఇదుగో మాట. ఒక్కసారిట్టా వొచ్చిపో..." అని పిలిచారిద్దరూ.

ఆ మనిషి రాలేదు. తనను కాదన్నట్టుగా ఎటోచూస్తూ వెళ్ళి పోయాడు. సావిత్రి నిట్టూర్చింది. పొద్దుటినుంచీ ఇన్ని టీ నీళ్ళయినా తాగలేదు. ఆకలి.. పొట్టలో ఏదో చిచ్చుపెట్టినట్టుగా మంట... 'ఒక్క బేరం తగిలితే బాగుండిపోను. లేకపోతే నీరసం వొచ్చేసి పడిపోవడం ఖాయం..." అనుకుంది.

ఎదురుగా బ్రహ్మాండమైన సినిమాహాలు... బాల్కనీ మీద ఆది వారం ఉదయం ఆటకు వచ్చినవారు కొందరు చల్లగా గోల్డ్‌స్పాట్‌లూ, కోకాకోలాలూ తాగుతూ నిలబడి వున్నారు.

సావిత్రి పెదవులు తడుపుకున్నది. ఈ దాహం, ఆకలితో ఇవాళ చచ్చిపోవడం తప్పదల్లేవుంది. గుడిసె వాకిట నిలబడి ఇప్పటికి గంట సేపటినుంచీ కనిపించిన వాడినల్లా పిలుస్తున్నది.

ఈ వరాలు దగ్గర రాత్రి బిజినెస్ తాలూకు కొంచెం సొమ్ము మిగిలివుంటుంది. పొద్దున్నే రెండిడ్లీలు తెప్పించుకుతిని టీ తాగి యిప్పుడె వచ్చింది గుమ్మంలోకి. కాస్త మస్తాబయింది కూడా, పలుచని ఎర్ర చీర కట్టి తెల్లజాకెట్టు తొడుక్కుంది. రాత్రి అట్టేపెట్టిన కాసిని పూలు తల్లో పెట్టుకున్నది. కాస్త నిద్రకూడా పోయినట్టుంది. తనకు నిద్రలేదు. తెల్ల వారు జామున ఎప్పుడో కాస్త నిద్రపట్టింది గాని, అదేం నిద్ర? అన్నీ కలలే... రెండుసార్లు కలల్లో అమ్మ కనిపించింది. ఒకదాన్లో ఆమె చెమ టలు కక్కుతూ పిండిరుబ్బుతూ కనిపించింది. రెండోదాన్లో ఎందుకో కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుని కనిపించింది. ఏదో అంటున్నదిగాని తనకు తెలియ లేదు అంతలోనే కాకిరూపం ధరించి ఎగిరిపోయింది.

సావిత్రి ఉలిక్కిపడింది.

'ఏమే! నాబాకీ ఎప్పుడు తీరుస్తావ్?' అని అడుగుతూ నిలబడి వున్నాడు అప్పారావు. అతను తెల్లనిపంచె కట్టుకుని వున్నాడు. పలుచని లాల్చీ తొడుక్కుని వున్నాడు. మెడలో సన్నని బంగారు గొలుసుంది. నల్లని చేతివ్రేళ్ళకు ఒకటో రెండో ఉంగరాలున్నాయి, లోపలికి వచ్చే ధోరణిలో మాత్రం లేదు.

సావిత్రికి కళ్ళనీళ్ళొచ్చాయి. బొంగురుగొంతుతో "ఇస్తానిస్తాను" అన్నది.

"ఆఁ! ఇస్తావు. ఎన్నాళ్ళయింది తీసుకుని? రెణ్ణెల్లు దాటింది. ఏమనిచెప్పి తీసుకున్నావు? 'నాలుగు రోజుల్లో యిస్తాన'ని తీసుకున్నావు."

అప్పారావు యింకా ఏదో అనబోయాడుగాని ఎందుకో ఏమీ అన కుండా విసవిస నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

సావిత్రి నిట్టూర్చింది. "ఇంకానయం. 'ఇప్పుడు లోపలికి పోదాం రమ్మన'లేదు. అసలే నీరసంతో ఛస్తుంటే..." అనుకున్నది.

వరాలు "ఏవఁమ్మా! ఇంకా ఏడి బాకీ తీరలేదా?" అని అడిగింది

సావిత్రి తల అడ్డంగా వూపింది.

"మళ్ళీ ఎప్పటి కర్ఫ్యూరోజులు! ఏనాటి సంగతి? ఆ పదిరూపా యల బాకీ యింకా తీరలేదా? ఈ రెణ్ణెల్లలో ఎన్నిసార్లొచ్చి ఉండి పోయాడు నీకో? నేనే ఏ పదిసార్లో చూసి వుంటాను. అదంతా ఆ పది రూపాయలకీ వడ్డీకింద లెక్కా?" అని అడిగింది.

"ఏమోమరి. అంతేనేమో!" అన్నది సావిత్రి.

ఆరోజులు... ఎంత భయంకరమైన రోజులు! వరసగా రోజుల తరబడి ఊళ్ళో కర్ఫ్యూ పెట్టారు. మనిషన్నవాడు బయట కనిపించకూడ దన్నారు. కనిపిస్తే నిర్దాక్షిణ్యంగా చావగొట్టారు. కాకీ దుస్తులవారితో, చేతుల్లో తుపాకీలు లాటీలు ధరించిన వారితో నిండిన లారీలు రివ్వురివ్వున వీధుల్లో తిరిగాయి. సాయంకాలం ఆరుగంటలకే వాళ్ళ పాలన మొదలు. బతికున్నవాడెవడూ బయట తిరిగేందుకు వీల్లేదు...

ఆ రోజుల్లో చేతిలో పైసాలేక తిండికి లేక కడుపుమాడి ఈ అప్పారావు దగ్గర సావిత్రి పది రూపాయలు అప్పుతీసుకున్నది. అనాడు అప్పారావు పదిరూపాలయితే యిచ్చాడు కాని 'పొద్దూకింది కదా! కర్ఫ్యూ... ఇంటికెళ్ళేందుకు కుదర్దుమరి...ఉండిపోతా...'అని తన గుడిసె లోనే రాత్రల్లా ఉండిపోయాడు. ఆ తెల్లవార్లూ అతడు నిద్రపోలేదు. తననూ నిద్రపోనివ్వలేదు. దయ్యం పట్టిన వాడిలాగ ప్రవర్తించాడు. అయినా తాను సహించింది. ఎందుకు? పదిరూపాయలు అప్పు ఇచ్చాడు మరి!

సావిత్రి గుడిసెలోపలికి వచ్చింది. కాళ్ళు పీక్కుపోతున్నాయి. కాస్సేపు కూర్చుంటే బాగుండుననిపించి తడికెకు ఆనుకుని కూర్చుండి పోయింది. ఎదురుగా మట్టిగోడ మీద పాత సర్టిఫికెట్ వ్రేలాడుతున్నది. దాని ఫ్రేము పాతబడిపోయింది. అద్దం ఒకపక్క కొంచెం పగిలింది.

లోపల తెల్లని కాగితం కొంతమేర ఎప్పుడో వానకుతడిసి బ్రవును రంగులోకి మారింది. ఏవేవో చిన్న పురుగులు కొట్టివేయడంవల్ల కాయితం చాలాభాగం చిల్లులుపడి తన జీవితం లాగేవుంది. అక్షరాలు కూడా అలుక్కుపోయి వున్నాయి. పక్కనే అటునుంచి యిటు కట్టిన తాటిమీద తన మరొక చీరె వ్రేలాడుతున్నది. అది మొన్నరాత్రి పూర్తిగా పాడయిపోయింది. ఇవాళ ఏదో ఒక సమయంలో పక్కనే ఉన్న కాలవకువెళ్ళి అందులో వున్న కాసిని నీళ్ళలో ఉతుక్కుని తెచ్చుకోవాలి. రాత్రికది ఆరుతుందా? ఎందుకారదు? ఈ ఎండకూ వేడిగాలికీ క్షణంలో ఆరిపోతుంది. ఫరవాలేదు.

సావిత్రి అలాగే చాలాసేపు తలమీద చెయ్యిపెట్టుకుని కూర్చుండిపోయింది. అంతలో అమ్మ గుర్తువచ్చింది. పధ్నాలుగేళ్ళదాకా తనను కళ్ళలో పెట్టుకుని పెంచిన అమ్మ! తనకోసం ఎన్ని యిళ్ళలో చాకిరీ చేసింది! ఎంత కష్టపడింది! అంత నీరసంలోనూ తాను పీలికలైన చీరలే కట్టుకున్నదో, చిరిగిన జాకెట్లే తొడుక్కున్నదో, తిన్నదో లేక పస్తు లున్నదో ఏమీ తెలీదు. కండరాలు కరిగించి పనిచేసి పైసా పైసా తన కోసం వెచ్చించింది. ఆరోజున... తనకు జ్వరం...అమ్మవారు పోసింది. తాను కుక్కిమంచంలో వొళ్ళు తెలియక పడివుంటే అంత చాకిరీచేసి వచ్చి తన పక్కన కూర్చుని 'అమ్మాయ్, ఇవాళ మీ బళ్ళో సభ జరుగుతుంద కదుటే. నీకు బహుమతి యిస్తారంటివిగా! నీబదులు నేను వెళ్ళి తీసుకొచ్చేదా?' అని అడిగింది. తానప్పుడేం చెప్పిందో గుర్తులేదు. పిచ్చి మనిషి! ఉరుకులు పరుగులుగా బడికివెళ్ళి బ్రయిజులిస్తున్నప్పుడు తన పేరు రాగానే పమిట సరిచేసుకుని స్టేజిమీదికి వెళ్ళిందిట. జనమంతా ఘొల్లుమన్నారు. స్టేజిమీద ఉన్న పెద్దలు 'నువ్వెవరు? దిగుముందు కిందికి పో...' అని గదమాయించారుట. 'మా అమ్మాయేనండి సావిత్రి. నాకూతురు. దానికి జ్వరం. ...నాకివ్వండి తీసుకుపోతాను.' అంటుంటే వినిపించుకోకుండా కిందికి దింపి తరిమేశారు. అంత అవమానం పొంది తిరిగి వచ్చి 'నువ్వు నాకూతురివే కదా? నీకు జరంకదా? అందుకని నేనే వెళ్ళాను. నేనేం తప్పుచేశాను?' అని ఆరోజల్లా ఎంతో బాధపడిపోయింది.

అలాటి అమ్మ! పిచ్చితల్లి...పని చేసి చేసి శక్తి అంతా ఖర్చుపెట్టేసుకుని చచ్చిపోయింది. కూతుర్ని గురించిన దిగులుతో నిండిన ఆకళ్ళలోనుంచే ప్రాణాలు పోయాయి.

బయట ఏదో గొడవ.

సావిత్రి లేచి యివతలికి వచ్చింది. ఎదురుగా లాటరీ టిక్కెట్ల బండి వెళుతున్నది. మైకులో ఒకడు 'మైసూర్ లాటరీ... ఇవాళే డ్రా... టిక్కెట్టు రూపాయి మాత్రమే. త్వరపడండి. కొద్ది టిక్కెట్లు మాత్రమే ఉన్నాయి... లక్షలు లక్షలు... ఆ అదృష్టవంతులు మీరేకావచ్చు... ఘల్ ఘల్ ఘల్‌మని ఆమహాలక్ష్మి తల్లి మీయింటికే...మీయింటికే రావచ్చు...' అంటున్నాడు.

వరాలు 'ఇదుగో అబ్బీ! బండాపుకుని ఒకసారిట్టా వొచ్చిపో...' అని పిలిచింది.

అతడు నవ్వి 'టిక్కెట్టు కొంటావా? రూపాయేగా? లక్షలొస్తాయి. మైసూర్ గవర్మెంటు లాటరీ...' అన్నాడు.

'కొంటాన్లే రా' అన్నది వరాలు.

అతడు టిక్కెట్లు చేతిలో పుచ్చుకుని రాగానే "గవర్మెంటోళ్ళ లాటరీయా? ఏ గవర్మెంటు?" అని అడిగింది.

'మనదే. మైసూరు గవర్మెంటు...'

'మైసూర్ గవర్మెంటు మన గవర్నమెంటెలాగవుద్ది?'

'అది అంతేలే...'

'ఏమిటంతే? అసలు మన్దే గవర్మెంటు చెప్పు... ఆంధ్రాయేగా?'

'అవును'

'మరి మైసూరు గవర్మెంటు మన్దంటావేం?'

'అదంతేలే. అసలింతకీ టిక్కెట్టు కావాలా వొద్దా తేల్చు...లక్ష లొస్తుంటే...'

'నువ్వు ముందు ఈ సంగతి తేల్చు... తర్వాత కొంటాను.' అంటూ వరాలు సావిత్రి వంక చూసింది. సావిత్రి మాట్లాడలేదు.

పక్కన చిన్న పందిట్లో కూర్చుని నిరంతరం బీడీలు కాలుస్తుండే గురువులు — అతడికి అరబ్బీ గుర్రాల్లాగా ఎదిగిన కూతుళ్ళిద్దరున్నారు. రోజూ రిక్షాలో లాడ్జింగులకుపోయి సంపాయించుకొస్తారు — నవ్వుతూ లేచివచ్చి వరాలుతో 'పిచ్చిమాలోకమా! అంతా యిన్నాను. అతన్చెప్పేదే కరెక్టు...మైసూరు కూడా మనేశంలోదే. టిక్కెట్టుకొను. డ్రా ఇయ్యాళే అంటుండాడుగా, నీకే తగలొచ్చు లక్షలు...' అన్నాడు.

వరాలు ఒక్కక్షణం ఆలోచించి 'సరే అయితే...మంచిదిగా చూసి ఒక టిక్కెట్టిచ్చిపో...' అన్నది టిక్కెట్టు అందుకుని అటూ యిటూ తిప్పి చూసి 'ఇదింతేనా?' అని అడిగింది.

'అంతే, దానిమీద నంబరుంటుంది సూడు... ఆనంబరు తెగితే చాలు... ఇదిచ్చేస్తే డబ్బిచ్చేస్తారు.' అన్నాడు గురువులు మళ్ళీ.

వరాలు జాకెట్టు లోపలినుంచి చిన్న ఎర్రని ప్లాస్టిక్ పర్సు తీసి అందులోనుంచి రూపాయి కాయితం ఇవతలికి లాగి మడతలు విప్పి అతనికి అందించింది. అతడు దాన్ని అందుకుని రిక్షాఎక్కి మళ్ళీ అరుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

'అయిపోయింది. ఇంక చిల్లర డబ్బులు మిగిలాయి.' అన్నది వరాలు టిక్కెట్టు జాగ్రత్తగా మడిచి పర్సులో పెట్టుకుంటూ.

'నీపని నయం. నాదగ్గర ఆ చిల్లర డబ్బులు కూడా లేవు...' అనుకుని నిట్టూర్చింది సావిత్రి.

గురువులు మళ్ళీ పందిట్లోకి వెళ్తూ 'వరాలూ! రేపు పేపరు చూసి నేచెప్తాలే... భలే ఛాన్స్ నీకు... లక్షలు కొట్టేస్తావు... నీకొస్తే నాకందులో వాటా యిస్తావా?' అన్నాడు.

'అబ్బ ఆశ! ఇస్తాను. కాసుక్కూచో.' అన్నది వరాలు. సూర్యకిరణాలు ఎర్రగా కాల్చిన పదునైన కత్తుల్లాగా వాడిగా వాతలు పెడుతున్నాయి. దోవనపొయ్యే వాళ్ళను నెమ్మదిగానే అయినా గొంతెండుకుపోయేట్టుగా పిలవడమే తప్ప ఫలితం కనిపించడంలేదు. చిటచిటలాడే

ఎండ... ధారలుగా కారుతున్న చెమట... అలాటప్పుడు ఎంత తిక్క వాడయినా, ఎంత పనికిమాలిన వాడయినా రాడుగాక రాడు.

ఈ ముసలి వాడెవడో తీపి మామిడికాయలమ్ముతూ పోతున్నాడు. సావిత్రి వాణ్ణి పిలిచింది. వాడు ఆమె ముందుకు వచ్చి తట్టదింపుకుని 'ఎన్ని కావాలి?' అని అడిగాడు.

'ఒక్కటి చాలు కాని డబ్బుల్లేవు. ఇప్పుడు కాయిచ్చిపోతే సాయంత్రం డబ్బులిస్తా.' అన్నది సావిత్రి కాయలవంక ఆశగా చూస్తూ.

ముసలివాడు గొణుక్కుంటూ బుట్ట తలకెత్తుకుని 'మంచిబేరమే...' అంటూ వెళ్ళిపోయాడు. వరాలు అంతా చూస్తూ నిలబడిందే తప్ప ఏమీ మాట్లాడలేదు.

సావిత్రి అలాగే నిలబడి ఆవులించింది. తర్వాత చేతివేళ్ళు విరుచుకున్నది. బలహీనంగావున్న ఒక కుక్కపిల్ల ఏమీ తోచక రోడ్డు మధ్యగా నిలబడివుంది. వరాలు కూనిరాగం తీస్తూ మాటిమాటికీ పమిటతీసి విదిలించి మళ్ళీ వేసుకుంటున్నది. ఆమె మెడలో చవకరకం తెల్లనీ పూసల గొలుసున్నది.

పరిసరాలన్నీ—గుడిసెలూ, పైన తాటాకు కప్పులూ, ఎదురుగా గడ్డివామీ, చివరకు పక్కనే కాలవలో ఉన్న కొంచెం నీళ్ళూ — అన్నీ వేడెక్కిపోతున్నాయి. చండమార్తాండుడు కహకహ నవ్వుతూ క్రూరంగా రెచ్చిపోతున్నాడు. భూమి అనే పెనాన్ని బాగా వేడెక్కించి సమస్త జీవరాసులనూ, వస్తు సముదాయాన్నీ కాల్చివేస్తున్నాడు. కాలవలో నామమాత్రంగా ఎక్కడో కొద్దిగా నీళ్ళున్నాయి. ఎండకు అలిసిపోయిన కాకులు నీళ్ళలో నిలబడి మాటిమాటికీ తలలు ముంచి 'కావుకావు'మని మొరపెట్టుకుంటున్నాయి. వరసగా ఒకదానిమీద ఒకటిగా పేర్చినట్టున్న చిన్న చిన్న పాకలూ, ఆ పాకల్లో మాటిమాటికీ నిట్టూరుస్తూ దీనంగా ఉండే జనమూ, నిర్మేఘమైన ఆకాశమూ, ఆకాశంలో ఎగరలేక ఎగరలేక నీరసంగా ఎగురుతూ పోతున్న రెండో మూడో పక్షులూ — అంతటా అన్నిటా అలసట. మందకొడి తనం...ఆకలి.,.దాహం...

'బాగా పొద్దెక్కింది.' అనుకున్నది సావిత్రి. అనుకుని వరాలు వంక చూసింది.

వరాలు గుండెలమీద చెయ్యివేసుకుని నెమ్మదిగా 'లాట్రీ ఈపాటికి తీసుంటారేమో? రూపాయి తగలేసి కొన్నాను. ఇయ్యాల్టికి తిండి జరిగి పోయేది... లాట్రీ తగిలితే బాగుణ్ణు. దరిద్రం వొదిలిపోద్ది...నాకే గనక తగిల్తే? ఎల్లిపోతాను. ఎటో ఎల్లిపోతాను. ఎల్లిపోయి హాయిగా బతుకుతాను... అన్నట్టు టిక్కెట్టు మడిచిపెట్టాను. అట్టా మడవకూడ దేమో... లోపల పుస్తకంలో పెట్టొస్తాను.' అన్నది.

నెమ్మదిగా ఈ మాటలని వరాలు లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. లోపల నులకమంచం పక్కన (ఆమంచం పాక అసామీది. దానికి వేరే అద్దె) ఉన్న పాత పెద్దబాలశిక్ష తెరిచి ప్లాస్టిక్ పర్సులో ఉన్న టిక్కెట్టు యివ తలికి తీసి మడతలువిప్పి సరిచేసి అందులో వుంచి మూసేసింది. దాని పైన ఏదో బరువు వుంచి మళ్ళీ ఇవతలికి వచ్చింది. వచ్చేముందు గుమ్మంలో ఒక్కక్షణం ఆగి పమిటతీసి గుండెలమీద గట్టిగా ఊదుకుని 'అబ్బబ్బ! ఏం చెమట! ఏం చెమట! ప్రాణాలు పోతున్నాయ్.' అను కుంటూ వచ్చింది.

సావిత్రికి కళ్ళుతిరుగుతున్నాయి. నిలబడి నిలబడి కాళ్ళు బరువెక్కి పోతున్నాయి. 'లోపలికి వెళ్ళి కాస్సేపు చాపమీద నడుంవాల్చి ఒక కునుకుతీస్తే బాగుండున'ను కున్నది. అనుకున్నదేగాని వెంటనే వెళ్ళ లేదు. ఏమో! ఏ తిక్క మనిషైనా అటువస్తే బేరం తగలవచ్చు... అయినా అది అత్యాశలాగున్నది. ఈపూట అన్నప్రాప్తి ఉన్నట్టులేదు. సరే ఇది మొదటిసారి గనుకనా! ఎన్నిసార్లు ఇలా కూడులేక మంచి నీళ్ళతో పొట్టనింపుకుని పడుకోలేదు! మనిషి ఇన్ని కనిపెట్టాడు. ఆకాశంలో ఎగురుతున్నాడు. నీళ్ళలో ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. దూరంగా ఎక్కడో ఉన్నవాళ్ళను చూస్తున్నాడు. దూరంగా ఉన్నవారితో మాట్లాడు తున్నాడు. ఇతర గ్రహాలకు ప్రయాణాలు చేస్తున్నాడు. అయినా నిరంతరం ఆకలి వెయ్యకుండా ఒక మాత్రలాటి దేదీ కనిపెట్టలేక పోయాడు. దేశంలో పండుతున్న పంట అంతా ఏమవుతున్నది? అచ్చే

సిన రూపాయి కాయితాలన్నీ ఏగంగలో కలుస్తున్నాయి? ఎందువల్ల, కొందరికసలు — ఆ మాటకొస్తే ఎక్కువ మందికి—అవి కనిపించకుండా పోతున్నాయి?

పక్కన 'ప్రభుత్వ సారా దుకాణము'లో కూడా వ్యాపారం మందకొడిగా వుంది. గురువులు మాత్రం అక్కడ గుంజ కానుకుని కూర్చుని వున్నాడు. అతడు ఉన్నట్టుండి ఎదురుగా ఉన్నవాడికో 'ఒరే రాగవులూ! సోషలిజమొస్తాదంట' అన్నాడు.

రాఘవులు సర్దుకుకూర్చుని 'సోషలిజమా? అంటే ఏంటి గురువులూ?' అని అడిగాడు.

'సోషలిజమంటేనా? ఉండు చెప్తాను.' అంటూ గురువులు బనీను జేబులోనుంచి బీడీతీసి వెలిగించుకుని అగ్గిపుల్లను జాగ్రత్తగా ఆర్పి అవతల పారేసి కాలితో రాచి 'అసలే ఎండాకాలం జాగర్తగా ఉండకపోతే అంతా బూడిదే...' అన్నాడు.

తర్వాత తీరకగా దమ్ముపీల్చి పొగ వొదిలాడు. "సోషలిజమంటే ఏంటనికదా అడిగావు? అదిగో... ఆమూడంతస్తుల మేడచూడు, అందులో ముగ్గురే మనుషులుండారు. అవునా?"

"అవును." అన్నాడు రాఘవులు "ఆళ్ళదేగా ఆ మేడ?"

"అవునుకదా? ముగ్గురు మనుషులకంత పెద్దమేడ, అన్నిగదులూ ఎందుకు సెప్పు? అందులో ఏవన్నా మీనింగుందా?"

"ఊఁ! అయితే..."

"ఆ ముగ్గురికీ మూడుగదులు సాలు. ఆళ్ళకి మూడు గదులిచ్చేస్తారు."

"ఎవరిస్తారంటావు?"

"ఇంకెవరు? గవర్మెంటోళ్ళు."

"మేడంతా ఆళ్ళదేగదా! ఆళ్ళగదులు ఆళ్ళకియ్యడమేంటి?"

"ఆళ్ళదీలేదు. ఈళ్ళదీలేదు. అంతా గవర్మెంటోళ్ళు తీసేసుకుంటారు. ఆళ్ళను మూడుగదుల్లో సర్దుకోమంటారు."

"మిగిలిన గదులూ?"

"మన్నాటోళ్ళ కిచ్చేస్తారు."

"బాగుందయ్యా! ఎప్పుడొస్తదది?"

"ఎంటి? సోషలజమా?"

"ఆ! అదే"

"వొచ్చేస్తావుంది" అంటూ చిటికెలు వేశాడు గురువులు.

రాఘవులు కళ్లు మెరిశాయి. సావిత్రి ఈ సంభాషణ అంతావింటూ బొమ్మలా నిలబడివుంది. తర్వాత మళ్ళీ నిశ్శబ్దం.

సినిమా వొదిలారు. హాలు ముందునుంచి వెళ్ళేవాళ్లు వెళ్ళగా కొందరు తక్కువ తరగతివాళ్ళూ, సైకిళ్ళవాళ్ళూ వెనకనుంచి వచ్చారు. వరాలు గొంతు పెద్దది చేసింది. సావిత్రి కూడా ఏమీ తీసిపోలేదు. కాని, పని ఏమీ జరగలేదు. అయిదు నిమిషాల్లో అందరూ వెళ్ళిపోయారు. మళ్ళీ అంతా మామూలై పోయింది.

'ఇవాళ వర సేం బాగులేదు' అంటూ లోపరికి వెళ్ళింది వరాలు.

సావిత్రి కూడా ఇక నిలబడలేక లోవలికి వచ్చి చాపమీద నడుం వాల్చి ఉస్సురని నిట్టూర్చి కళ్లు మూసుకున్నది. వేడిగాలి రివ్వున వీస్తూ వుంటే తడికె తలుపుతోసి కొంగు మొహానికి కప్పుకున్నది. ఏవేవో నల్లని గుండ్రని మచ్చలు కళ్ళలో కదులుతున్నాయి. సావిత్రికి అంతలో నిద్ర ముంచుకుని వచ్చింది.

* * *

ఎంతసేపు నిద్రపోయిందో తెలీదు. ఏదో పెద్దరగడ. గొడవ...

ఉలిక్కిపడి లేచింది. బయట ఏదో రణగొణధ్వని. కోలాహలం... చుట్టూ వేడి.. పొగలు...

వెంటనే తడికె తలుపుతోసి అరిచారెవరో.

"లోపల ఎవరున్నారు?"

సావిత్రి కళ్లు తెరవగానే ఎదురుగా తడికె చిల్లులలోనుంచి పొగలు

వస్తున్నాయి. గిజాయిన లేచి తడబడుతూ ఇవతలికి వచ్చింది. గబగబ రోడ్డుమీదికి పరుగెత్తింది.

వేడి...వేడి...అంతటా వేడి...

ఎదురుగా మంటలు... పాకలన్నీ తగలబడి పోతున్నాయి. సంధ్య వేళ నల్లని తెల్లని పొగల మధ్య ఎర్రని మంటలు... అగ్నిదేవుడు తన ఎర్రని నాలుకలుచాపి సమస్తాన్నీ విచక్షణా రహితంగా మింగివేస్తున్నాడు. జనం ఆబాల గోపాలమూ కట్టుబట్టలతో పరుగులెత్తుతూ శోకాలు పెడుతున్నారు. తలలు బాదుకుంటున్నారు. నుదుళ్లు కొట్టుకొంటున్నారు. ఎదురుగా వెదుళ్లు 'తపతప'మని పేలుతూ కాలిపోతున్నాయి. తాటాకులు 'బుసబుస'మని కాలి ఎగురుతున్నాయి. జనంలో కోలాహలం... కేకలు... పరుగులు...ఏడుపులు...

"అయ్యో అయ్యో! ఇంకెలాగ బతుకుతాం?"

"ఇక సావేగతి"

"అంతా వొచ్చేశారా?"

"బాచమ్మ లేదూ? ముసిలి...దానికి జరం... వారం రోజుల్నించీ లేవలేకుండా పడివుంది. అది కనిపించటంలేదు మరి..."

"సారా దుకాణం కూడా అంటుకుంది. ఇంక మంటలారవు. ఊరంతా బస్మమే..."

"నీళ్ళ కార్లొచ్చేస్తున్నాయి."

"వొచ్చి వాళ్లేం చేస్తారు? కాలవలో సుక్కయినా గంగలేదు."

'అయ్యో దేవుడా! ఏంగతి?"

పిల్లామేకా, ముసలీ ముతకా, అంతా కట్టుబట్టలతో మసక చీకట్లో గుంపులు గుంపులుగా నిలబడిపోయారు.

సావిత్రికి గుండెలు దడదడ లాడుతున్నాయి. కాళ్ళు వొణుకుతున్నాయి. కళ్ళు తేలిపోతున్నాయి. నాలుక పిడచ గట్టుకు పోతున్నది. చూస్తూ చూస్తూ ఉండగానే క్షణాలమీద తనయిల్లు తన కళ్ళముందే

పిడికెడు బూడిదయిపోయింది "అయ్యో! లోపల సర్టిఫికెటు ఉండి పోయిందే." అనుకున్నది. కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

వరాలు ఏడుస్తూ "నా టికెట్టు, లాట్రీ టికెట్టు, లోపల పెద్ద బాలశిక్షలో పెట్టాను." అంటున్నది.

గురువులు పక్కనే నిలబడివుండి "ఇంకేం లాట్రీ? మసిపో... అంతా మసి... బూడిద"... అన్నాడు.

గంటలు మోగించుకుంటూ నీళ్ళ కార్లొచ్చాయి. అందులో నుంచి కొందరు దిగారు. అవీ ఇవీ కాస్సేపు హడావిడిగా సర్దుకున్నారు. ఉన్న నీళ్ళు చిమ్మారు. చాలలేదు. కాలవలో ఉన్న కాసిని నీళ్లూ వాడుకుందామంటే అటువెళ్ళే వీలులేదు. కాలవ పక్కన అంతా మంటలతో కంచె వేసినట్టుగా ఉంది. అటువైపు నీళ్ళులేని కాలవలో జనం కంగారుగా పరుగెత్తుతున్నారు. తమ పాతగుడ్డలూ, నులకమంచాలూ, కుండలూ, చిప్పలూ, అగ్నిబారి పడకుండా రక్షించుకుని కొందరు కాలవలో కూర్చున్నారు.

సావిత్రి యింతసేపూ కదలలేదు. మెదలలేదు ప్రాణం లేని కట్టె బొమ్మలా నిలబడిపోయింది. కళ్ళార్పకుండా ఎదురుగా జరుగుతున్న ఘోరం అంతా చూస్తున్నది.

అంతసేపూ మంటలతో ఎర్రబడిన ఆకాశం మళ్ళీ నల్లబడింది. ఇంక కాల్చేందుకు దగ్గర్లో ఏమీలేక అగ్నిదేవుడు శాంతించాడు. కాలిన కట్టెలూ, తాటాకులూ, మసీ, బూడిదా, రెండు మూడు కాలిపోయిన కుక్కలూ, జంగమ శవాల్లాటి మనుషులూ, వారి కాంతిలేని కళ్ళూ, మూటలూ, ముసలమ్మలూ, పిల్లలూ, వారి ఏడుపులూ — అంతా గొడవ గొడవగా నరకంలా వుంది.

సావిత్రి కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఇవతలకి వచ్చి నడవసాగింది. సినిమా హాలు...పక్కనే మరో సినిమాహాల్లు...ఇవతల జూదాలూ, డ్యాన్సులూ... లైట్లు...వెలుతురు...

అయిదారు నిముషాలసేపు ఏమీతోచని దానిలా పిచ్చెత్తిన దానిలా

తిరిగింది సావిత్రి. తిరుగుతూ మాటిమాటికీ "లాభంలేదు. వెళ్ళిపోదాం" అనుకున్నది. "వెళ్ళిపోయి ఏ రైలుకిందనైనా పడటమా? లేకపోతే ఎక్కడన్నా దూకి చావడమా?" అనుకున్నది. మళ్ళీ అంతలోనే నవ్వుకుని "నీళ్లెక్కడున్నాయి దూకి చచ్చేందుకు?" అనుకున్నది. తర్వాత మళ్ళీ నడవటం సాగించింది.

వంతెన కింద బడ్డీకొట్టు బయట చెక్క బల్లమీద కూర్చుని వున్నాడు గురువులు. బడ్డీ కొట్లో లయిటుంది గాని కరెంటు కొరత మూలంగా లైటు వెయ్యకూడదని రూలుండటం మూలాన ఆ కొట్టు యజమాని రెండు కొవ్వొత్తులు వెలిగించి పెట్టుకుని కూర్చుని వున్నాడు. చుట్టుపక్కల ఇంకెవరూ లేరు. పనికిమాలిన కోయిల ఒకటి సందర్భశుద్ధి లేకుండా ఎక్కడో దాక్కుని నీరసంగా కూస్తున్నది. పక్కయిళ్ళల్లో ఎక్కడినుంచో రేడియోలో కాబోలు 'నాదు జన్మభూమి కన్న నాక మెక్కడుంది? సురలోక మెక్కడుంది?' అని దేశ వైభవాన్ని గానం చేస్తున్నారెవరో.

సావిత్రి గురువులు పక్కన నిలబడింది. గురువులు ఆమెను చూసి "నువ్వా? ఇంత సేపూ ఎక్కడికి కెళ్ళావ్?" అని అడిగాడు.

"ఎక్కడికీ పోలేదు. అది సరేగానీ...పొద్దుటి నుంచీ టీ నీళ్ళయినా తాగలేదు. నీరసంతో చచ్చిపోతున్నాను. ఒక పావలా ఉంటే ఇయ్యి. టీ తాగొచ్చి.. టీ తాగొచ్చి... ఎటన్నా పోదాం... పడుకుంటాను..."

గురువులు ముందు "అయ్యో! పాపం" అన్నాడు. తర్వాత "నాకాడ అస్సలు డబ్బుల్లేవే...ఎట్టా?..." అన్నాడు.

సావిత్రి నెమ్మదిగా కదిలి నడవడం మొదలు పెట్టింది. కొద్ది దూరంలో వంతెన... వంతెన మీద చీకటి...

గురువులు లేచాడు. దూరంగా నడిచిపోతున్న సావిత్రిని చూశాడు. చేతివ్రేళ్ళు విరుచుకున్నాడు. నిజానికి అతని బనీను జేబులో పావలా డబ్బులున్నాయి. కాని, మరి కాస్సేపట్లో అతడు బ్రాకెట్ కట్టవలసి

వుంది. ఇవాళ అతడు అనుకున్న నెంబర్లు ఖచ్చితంగా దిగి తీరుతాయి. అంత గట్టి నమ్మకం ఉంది మరి.

ఇప్పుడతని మనసంతా చెడిపోయింది. ఉన్నట్టుండి 'సర్లే' అనుకుని గబగబనడచి "ఇదుగో విన్నే" అని పిలిచాడు.

సావిత్రి ఆగి వెనుదిరిగి చూసింద. గురువులు ఆమె దగ్గరికి నడిచి వచ్చి "ఇదుగో... పావలా ఉందిలే... తీసేసుకో... టీ తాగు..." అని పావలా తీసి ఆమె చేతికిచ్చాడు. సావిత్రి అది తీసుకుని నవ్వింది.

గురువులు తలవూపి "ఎదవ బ్రాకెట్టు... తర్వాత కట్టుకోలేక పోతానా? రాకపోద్దా? నువ్వు మళ్ళీ రావొద్దులే... ఎల్లిపో... నాకాడ ఓపిక లేదియ్యాళ..." అంటూ వెను దిరిగి త్వరత్వరగా నడిచిపోయాడు.

సావిత్రి వంతెన మీద ఓపిక చేసుకుని త్వరత్వరగా నడిచింది. అవతల చాలా దూరం కరెంటు కోత మూలంగా లైట్లు లేక చీకటిగా వుంది. దూరంగా ఎక్కడో వీధి మలుపులో ఒక ఒంటరి టీ దుకాణం... అందులో హరికేన్ లాంతరు ప్రసరిస్తున్న వెలుతురు... అక్కడ చెక్క బల్లమీద కూలబడి కొంగుతో విసురుకుంటూ దుకాణం వాడితో "మంచి టీ చేసియ్యి..." అన్నది.

అంతలో మబ్బులేని పిడుగు పడ్డట్టయింది. సావిత్రి గుండెలు గుబగుబ లాడాయి. మెళ్ళో గొలుసు సవరించుకుంటూ వచ్చాడక్కడకి అప్పారావు. ఆమెను అక్కడ చూసి కాస్త ఆశ్చర్యపోయి "అరె! నువ్వా? నీ యిల్లు కూడా కాలిపోయిందా?" అని అడిగాడు.

సావిత్రి తల వూపింది.

అతడు నవ్వి "పోతేపోనీ... అది నీ సొంత యిల్లేం కాదుగా? ఊఁ! సరే, నాతో వొచ్చెయ్ ఈ పూటకి. ఇంటికాడ ఎవళ్ళూ లేరు. ఒంటరోణ్ణయి పోయాను." అని టీ దుకాణం వాడితో "నాక్కూడా మంచి టీ కలపవయ్యా" అంటూ కూర్చున్నాడు.

సావిత్రి టీ అందుకుంటూ నీరసంగా నవ్వింది. భయం భయం

గానూ నవ్వింది. అయినా తప్పదు. ఆమె కళ్ళ ముందు నల్లని మచ్చలు ఇంకా తిరుగుతూనే వున్నాయి. గుండెల్లో కర్ఫ్యూ రోజులనాటి పది రూపాయల బాకీ భయంకరంగా గంటలు కొడుతున్నది. ఈ రాత్రికిక తప్పదు. వడ్డీ క్రింద తన ఆయువు తరిగిపోవడమూ తప్పదు.

వంతెన క్రింద ఆ చిన్న దీపం మినహాయిస్తే అంతా చీకటి... కాటుకలాటి చీకటి. తన ఆకలిలాంటి చీకటి... తనకు పాపపు బ్రతుకిచ్చిన దేవుడు పైనుండి వసూలు చేస్తున్న వడ్డీలాటి చీకటి.